

***Ομιλία Πανοσιολογιωτάτου Αρχιμανδρίτου Δαμασκηνού, Πατριαρχικού Επιτρόπου
Αλεξανδρείας, κατά τη Πατριαρχική Θεία Λειτουργία επί τη μνήμη των Πατέρων της Α΄
Οικουμενικής Συνόδου στην Ιερά Πατριαρχική Μονή του Αγίου Σάββα του Ηγιασμένου
Αλεξανδρείας.***

01/06/2025

Μακαριώτατε Πάτερ και Δέσποτα,
Σεβασμιώτατοι Άγιοι Αρχιερείς,
Εξοχότατε Γενικέ Πρόξενε της Ελλάδος στην Αλεξάνδρεια,
Εντιμώτατοι Άρχοντες,
Σεβαστοί πατέρες,
Αγαπητοί αδελφοί εν Χριστώ,

Στεκόμαστε σήμερα με δέος στον ιερό αυτό χώρο, στην Ιερά Πατριαρχική Μονή του Αγίου Σάββα στην Αλεξάνδρεια, για να στρέψουμε τη σκέψη και την καρδιά μας προς μια κομβική στιγμή της εκκλησιαστικής ιστορίας: την Πρώτη εν Νικαία Οικουμενική Σύνοδο το 325 μ.Χ., που υπήρξε η απαρχή του θεσμού των Οικουμενικών Συνόδων και το κομβικό σημείο για την εδραίωση της Ορθοδόξου πίστεως έναντι των αιρέσεων.

Η των Αλεξανδρέων Εκκλησία, η τόσο ένδοξη και πνευματοφόρος, δεν υπήρξε απλώς παρούσα στην Πρώτη Οικουμενική Σύνοδο – υπήρξε ο φάρος της ορθής διδασκαλίας και η ασπίδα της Εκκλησίας. Με επικεφαλής τον Πατριάρχη Αλέξανδρο, και με τον νεαρό τότε διάκονό του, τον Θεοφόρο και μέγα θεολόγο Αθανάσιο, η Αλεξανδρινή Εκκλησία αναδείχθηκε σε φωτεινό πυλώνα της Ορθοδοξίας.

Ο Άγιος Αλέξανδρος υπήρξε από τους πρώτους που αντιλήφθηκαν την πλάνη του Αρείου και ύψωσαν το ανάστημά τους για την υπεράσπιση της θεότητας του Υιού. Δεν πολέμησε μόνος. Στο πλευρό του είχε έναν νέο άνδρα, γεμάτο φλόγα, σοφία και αποστολικό ζήλο. Τον διάκονο Αθανάσιο, ο οποίος με βαθειά αγιοπνευματική εμπειρία, διέλυσε τα σκότη της αιρέσεως και θεμελίωσε τη χριστολογία της Εκκλησίας.

Ο λόγος του Αθανασίου στη Νίκαια, έφερε την καθαρή αλήθεια: ότι ο Υιός είναι "ομοούσιος τῷ Πατρί" – Αυτή η φράση –ομοούσιος– πέρασε στο Σύμβολο της Πίστεως και έγινε το όριο της αλήθειας έναντι της αιρέσεως. Και ήταν η Αλεξάνδρεια, η Θεοφόρος Εκκλησία των μεγάλων Πατέρων, που την υπερασπίστηκε με αίμα, εξορίες, πόνους και προσευχές.

Ο Αθανάσιος ο Μέγας, ο πατήρ του Ορθοδόξου δόγματος, δεν έμεινε στην νίκη της Συνόδου. Όχι. Αγωνίστηκε για δεκαετίες, εξορίστηκε πέντε φορές, αλλά ποτέ δεν σιώπησε. Το «Αθανάσιος κατά κόσμου» έγινε συνώνυμο της μαρτυρίας υπέρ της Αλήθειας. Δεν πολέμησε ανθρώπους, αλλά πλάνες. Δεν επιδίωξε δόξα, αλλά ομολογία. Γι' αυτό και το Πατριαρχείο Αλεξανδρείας με την εμπνευσμένη καθοδήγηση της Α.Θ.Μ. του Πάπα και Πατριάρχου Αλεξανδρείας και πάσης Αφρικής κ.κ. Θεοδώρου Β' αφιερώνει το παρόν έτος στη μνήμη του – για να αφυπνίσει μέσα μας το χρέος της ορθής πίστεως και της πνευματικής σταθερότητας.

Σήμερα, μάλιστα, η Εκκλησία μας εορτάζει με ευγνωμοσύνη και ιερό δέος τα 1.700 χρόνια από τη σύγκληση της Πρώτης Οικουμενικής Συνόδου. Μιας Συνόδου που δεν ανήκει μόνο στην ιστορία, αλλά στη ζωή της Εκκλησίας. Και η σημερινή Πατριαρχική Θεία Λειτουργία, που τελείται στη γη του Αγίου Αθανασίου, αποτελεί ζωντανή και πνευματική συνέχιση εκείνου του γεγονότος. Σήμερα δεν τιμούμε μόνο ένα παρελθόν· ζούμε το παρόν της Συνόδου, αναδεικνύοντας τα διαχρονικά της διδάγματα για ενότητα, ακρίβεια πίστεως και σταθερότητα στην αλήθεια, μέσα στον ταραγμένο κόσμο του καιρού μας.

Η Πίστη της Εκκλησίας δεν είναι αποτέλεσμα φιλοσοφικής αναζήτησης· είναι καρπός εμπειρίας και αποκαλύψεως της Αγίας Τριάδος. Οι Άγιοι Πατέρες της Συνόδου δεν συγκεντρώθηκαν για να επιβάλουν απόψεις, αλλά για να διαφυλάξουν το βίωμα της Εκκλησίας, την αλήθεια που σώζει. Δεν συνέταξαν ένα θεωρητικό δόγμα, αλλά εφύλαξαν την ενότητα· διότι εάν ο Χριστός δεν είναι τέλειος Θεός και τέλειος άνθρωπος, τότε ούτε η σωτηρία μας θα πραγματοποιούνταν. Το «Ὁμοούσιον τῷ Πατρί» δεν είναι διατύπωση συμβολική· είναι η διακήρυξη της αγάπης του Θεού που κατέρχεται στον άνθρωπο και τον ανυψώνει.

Μέσα στη σύγχυση των αιώνων και στη σύγχρονη πνευματική ακαταστασία, η Εκκλησία δεν παύει να υψώνει τη φωνή της Πατερικής αλήθειας. Το «Ὁμοούσιον τῷ Πατρί» δεν είναι μόνο όρος δογματικός· είναι η ασπίδα της σωτηρίας, διότι μόνο εάν ο Υιός είναι αληθινός Θεός, δύναται αληθινά να θεώσει κατά χάριν τον άνθρωπο. Στη Νίκαια πριν από 1700 χρόνια σφράγιστηκε το μέλλον της Εκκλησίας, θεμελιώθηκε η ενότητα και πολεμήθηκε η αίρεση. Διότι ο Χριστός δεν είναι μεσίτης ανάμεσα σε Θεό και άνθρωπο· είναι Αυτός που σώζει το ανθρώπινο γένος και το ανασταίνει. Αυτή είναι η απάντηση της Εκκλησίας στις αιρέσεις όλων των εποχών· μία απάντηση όχι φιλοσοφική, αλλά εκκλησιαστική, βιωματική και αποκαλυπτική.

Στη Νίκαια νίκησε ο ίδιος ο Χριστός, νίκησε η αλήθεια, νίκησε η φωνή των Θεοφόρων Πατέρων· νίκησε η ζωή της Εκκλησίας. Η Σύνοδος αυτή είναι το σύνορο ανάμεσα στην αλήθεια και την πλάνη· είναι το ανάχωμα της Ορθοδοξίας ενάντια στις αλλοιώσεις· είναι η απόδειξη ότι το Άγιον Πνεύμα οδηγεί την Εκκλησία «εις πᾶσαν τὴν ἀλήθειαν». Δεν πρόκειται απλώς για ένα κεφάλαιο της εκκλησιαστικής Ιστορίας· είναι ένα γεγονός που ενεργεί έως σήμερα, είναι το θεμέλιο πάνω στο οποίο στέκεται η ενότητα της πίστεώς μας. Χωρίς την εν Νικαία Σύνοδο, θα υπήρχε αδύναμη εκκλησιαστική διοίκηση, έλλειψη ενότητας, διάδοση αιρέσεων και τέλος δογματική ασάφεια.

Μακαριώτατε,

Ως διάδοχος του θρόνου του Αγίου Μάρκου και πνευματικός κληρονόμος του Αθανασίου του Μεγάλου, εσείς συνεχίζετε το έργο της Ορθοδόξου μαρτυρίας σε μία Αφρική που διψά για Θεό. Με την ιεραποστολή σας, με τα έργα αγάπης και φιλανθρωπίας, με τη θεολογική σας παρουσία και την ευρύτητα του οράματός σας, καθιστάτε την Αλεξάνδρεια και πάλι παγκόσμιο σημείο αναφοράς της ζωής πίστewς.

Δεν είναι μικρό πράγμα να τελούμε σήμερα τιμή στους πατέρες της Πρώτης Οικουμενικής Συνόδου αλλά και στον Μέγα Αθανάσιο, εδώ στην πόλη όπου γεννήθηκε, δίδαξε και εμαρτύρησε εν υπομονή και πίστει. Είναι προνόμιο, τιμή και ευθύνη. Και είναι δική μας αποστολή να διαφυλάξουμε την παρακαταθήκη του, να διδάξουμε στους νέους ότι η αλήθεια δεν είναι συμβιβασμός αλλά σταυρός· ότι η πίστη δεν είναι ιδέα αλλά ζωή· ότι η Εκκλησία είναι η ζώσα παρουσία του Χριστού στον κόσμο, και η Οικουμενική Σύνοδος της Νικαίας το φανέρωσε αυτό με δύναμη και καθαρότητα.

Μακαριώτατε Πάτερ και Δεσπότη,

Και σήμερα ύστερα από 1700 χρόνια από την σύγκληση της Πρώτης Οικουμενικής Συνόδου η Εκκλησία του Αποστόλου Μάρκου συνεχίζει να πορεύεται, με τον Σταυρό στην πλάτη και την ελπίδα στην καρδιά.

Δεν κρατά σκήπτρα εξουσίας. Δεν διαθέτει επίγειες δυνάμεις. Αλλά κρατά κάτι ανώτερο:

Το βλέμμα του πονεμένου.

Το χαμόγελο του παιδιού που βαπτίζεται.

Του νεοφώτιστου που φωτίζεται.

Του φτωχού που παρηγορείται.

Από αυτά αντλεί η Εκκλησία μας τη δύναμή της. Όχι από συστήματα... Όχι από αριθμούς. Αλλά από ψυχές... Ζωντανές ψυχές. Που αναζητούν τον Χριστό. Χωρίς ανταλλάγματα. Μονάχα με μία ελπίδα: Να σωθούν.

Η Εκκλησία μας δεν ήρθε να κατακτήσει, αλλά να διακονήσει. Δεν ήρθε να επιβληθεί, αλλά να αγκαλιάσει. Δεν ήρθε να κατέχει, αλλά να προσφέρει. Και συνεχίζει... παρά τις δυσκολίες. Παρά τις πληγές. Και κάθε φορά που ένας άνθρωπος κατηχείται, κάθε φορά που ένας άρρωστος παρηγορείται, κάθε φορά που ένας ορφανός χαμογελά, η Εκκλησία της Αλεξανδρείας ανασαίνει. Παίρνει πνοή. Παίρνει δύναμη.

Και τότε...ο Σταυρός δεν είναι βάρος. Είναι τιμή. Είναι ευλογία. Είναι η σφραγίδα της αλήθειας του Ευαγγελίου.

Αυτή είναι η σημερινή Εκκλησία του Αποστόλου Μάρκου. Η Εκκλησία που δεν σβήνει. Η Εκκλησία που μαρτυρεί. Η Εκκλησία που αγαπά. Η Εκκλησία που σώζει.

Και όσο κι αν δοκιμάζεται... παραμένει ζωντανή.

Φως μέσα στο σκοτάδι.

Κραυγή αγωνίας μέσα στη σιωπή.

Σταυρός μέσα στην ιστορία...

Ευχηθείτε Μακαριώτατε, όπως οι Άγιοι της Πρώτης Οικουμενικής Συνόδου διατήρησαν την ενότητα της Εκκλησίας με αγώνα και προσευχή, έτσι και εμείς σήμερα – ενώπιον τόσων προκλήσεων – να σταθούμε άγρυπνοι φρουροί της πίστεως, με ταπείνωση, διάκριση και ζήλο. Αμήν Γένοιτο!